

Qualitat de l'ocupació de la indústria a Catalunya

Índex

- **APROXIMACIÓ TEÒRICA I EVIDÈNCIA EMPÍRICA DISPONIBLE A LA LITERATURA**
- **DADES I METODOLOGIA**
- **LA INDÚSTRIA I LA GRAN RECESSIÓ**
 - Evolució de la població ocupada a la indústria
 - Característiques de la població ocupada a la indústria
- **LA QUALITAT DE L'OCUPACIÓ A LA INDÚSTRIA**
 - Aspectes relacionats amb l'ocupació
 - Salari
 - Temporalitat
 - Temps de treball
 - Conciliació amb la vida social o familiar
 - Formació
 - Representació i participació
 - Aspectes relacionats amb el lloc de treball
 - Els factors físics en el lloc de treball
 - Les condicions psicosocials i organitzatives en el lloc de treball
 - La incidència dels riscos en la seguretat: els accidents de treball i les malalties professionals
- **QUALITAT DE L'OCUPACIÓ A LA INDÚSTRIA I LA NEGOCIACIÓ COL·LECTIVA**
- **CONSIDERACIONS I RECOMANACIONS**
 - Recomanacions generals
 - Recomanacions específiques

CTESOC

QOI: aproximació teòrica i evidència empírica

□ Teòrica:

- Aproximació des del punt de vista del treballador (OIT i UNECE)
- Qualitat de l'ocupació: concepte multidimensional => Mesura de diferents aspectes, difícils de ponderar
- Idealment, mesura comparable entre territoris, grups socioeconòmics i al llarg del temps i que permetin avaluar polítiques i institucions

□ Evidència empírica:

- Poques bases de dades disponibles
- Baixa qualitat de l'ocupació a Espanya
 - Alt risc de trobar-se en situació d'atur per un període llarg de temps i elevada inseguretat laboral derivada de la contractació (temporalitat i treball a temps parcial involuntari)
 - Desequilibri entre demandes del lloc de treball i recursos per dur-les a terme (estrès laboral)
 - Jornades llargues
- Retrocés de la qualitat tant a Espanya com a Europa entre 2005 i 2015
- A escala europea...
 - millor qualitat a: energia i química
 - pitjor qualitat a: agroalimentària i tèxtil

Dades i metodologia

□ Llistat de fonts estadístiques utilitzades:

- Enquesta Nacional de Condicions de Treball (ENCT) 2011
- European Working Conditions Survey (EWCS) 2015
- Enquesta de Població Activa (EPA) 2008-2017
- Enquesta d'Estructura Salarial (EES) 2010 i 2014
- Dades de registre:
 - Població afiliada
 - Atur registrat
 - Contractació
 - Ofertes de treball
 - Sinistralitat

□ Metodologia: anàlisi descriptiva

CTESOC

QOI: la indústria i la gran recessió

□ Evolució de la població ocupada des de l'any 2008, per sectors. Catalunya, 2008-2017

- Pitjor comportament de la construcció

- Millor comportament dels serveis

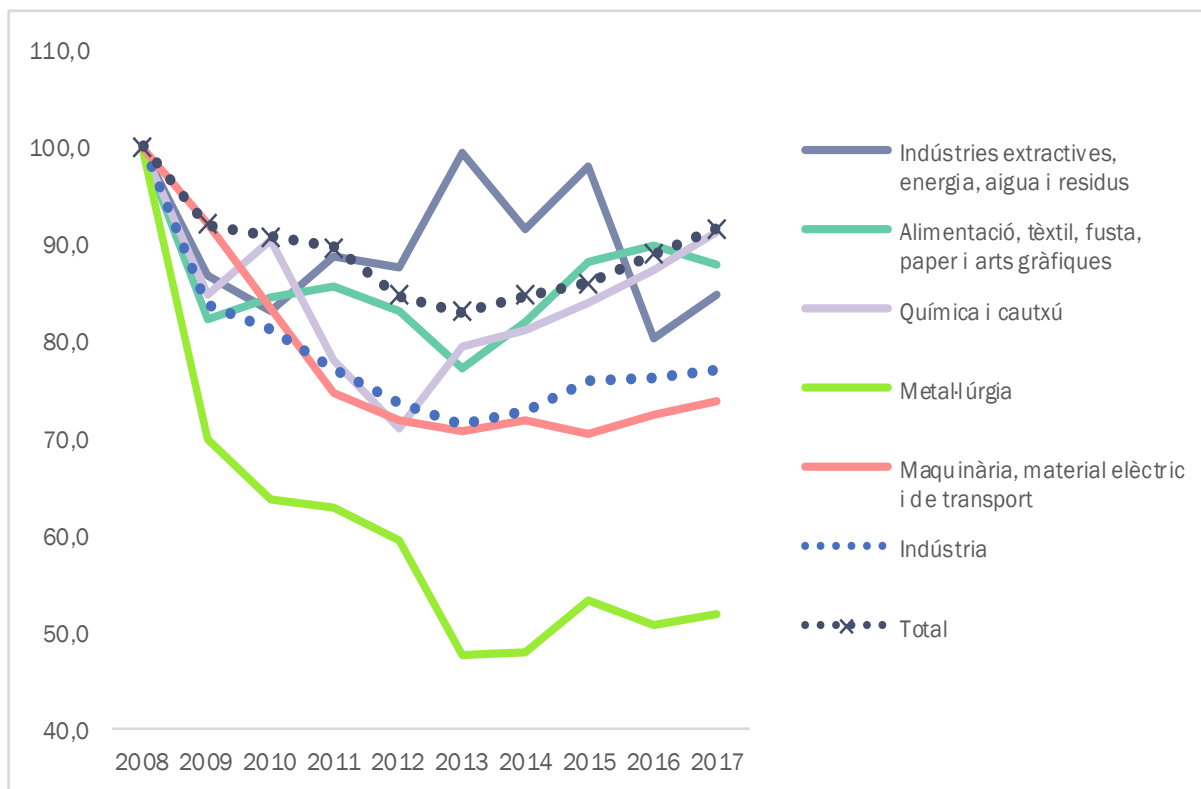
Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'EPA (Idescat).

CTESOC

QOI: la indústria i la recessió

- Evolució de la població ocupada des de l'any 2008, per branques d'activitat. Catalunya, 2008-2017

- Pitjor comportament de la indústria
- Fort ajust a la metal·lúrgia i maquinària, material elèctric i de transport
- Resta similars al total

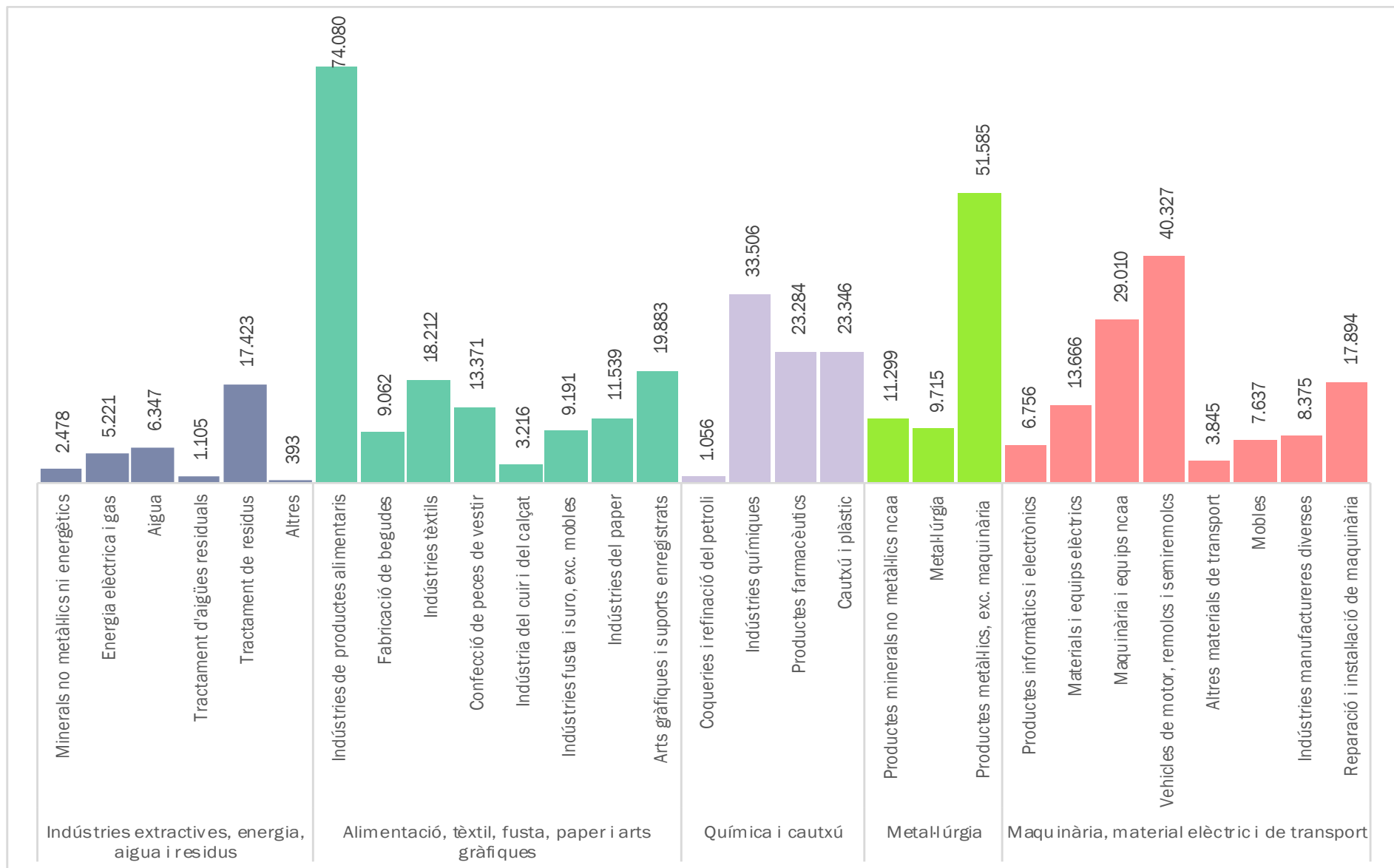
Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'EPA (Idescat).

CTESOC

QOI: la indústria i la recessió

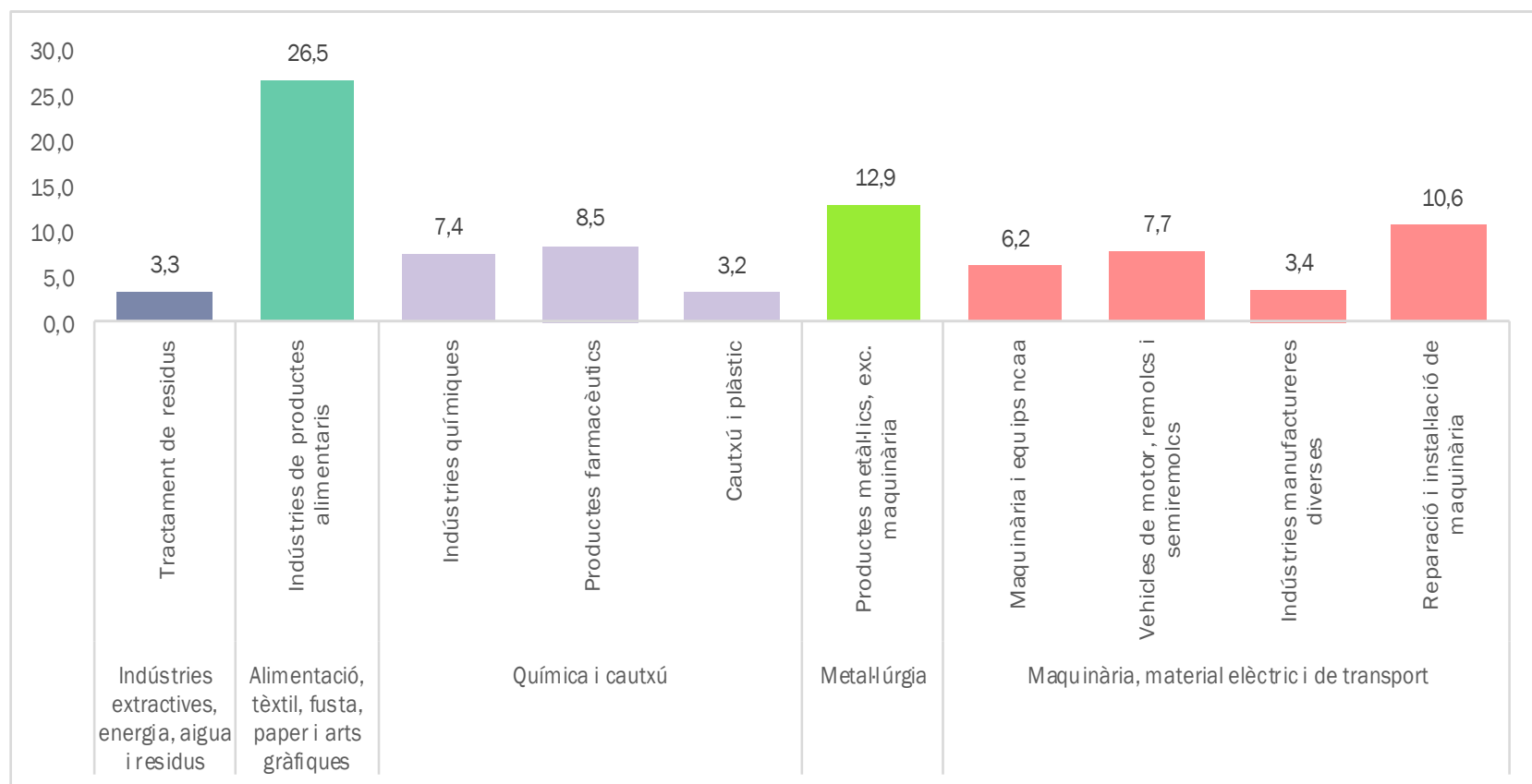
□ Població afiliada a la indústria, per branques d'activitat. Catalunya, 2017

QOI: la indústria i la recessió

□ Variació de la població afiliada, per branques d'activitat industrial. Catalunya, 2013-2017

- Indústria: 14,2% dels llocs de treball creats (vora 40.000)
- Dins la indústria: alimentació, tèxtil, fusta, paper i arts gràfiques (32,6%), maquinària, material elèctric i de transport (32,2%) i química i el cautxú (18,8%)

QOI: la indústria i la gran recessió

□ Característiques de l'ocupació a la indústria, per branques. Catalunya, 2017

Indústries extractives: Homes i qualificats manuals		Indústries extractives, energia, aigua i residus	Alimentació, tèxtil, fusta, paper i arts gràfiques	Química i cautxú	Metal·lúrgia	Maquinària, material elèctric i de transport	Indústria	Total
Energia: Alts nivells formatius								
Aigua i residus: No qualificats								
Edat	De 16 a 34 anys	24,0*	22,9	22,9*	19,7*	20,9*	21,9	25,8
	De 35 a 54	59,6*	59,8	67,2	62,6	63,7	62,7	58,3
	55 o més	16,4*	17,4	9,9*	17,7*	15,4*	15,4	15,9
Sexe	Home	77,9*	63,7	60,0	86,7	77,2	71,1	53,0
	Dona	22,1*	36,3	40,0*	13,3*	22,8	28,9	47,0
Nacionalitat	Espanyola	91,0*	82,2	92,8	91,3	93,3	89,3	87,0
	Estrangera	9,0*	17,8*	7,2*	8,7*	6,7*	10,7	13,0
Nivell formatiu	Ed. sec. 1a etapa o inferior	35,4*	51,0	29,5*	53,6*	32,2	40,5	32,2
	Ed. sec. 2a etapa	23,5*	21,8	21,6*	20,6*	25,6	23,0	22,7
	Ed. superior	41,2*	27,2	48,8	25,8*	42,2	36,5	45,0
Qualificació	Personal tècnic i directiu	31,4*	16,6*	38,9*	21,0*	26,4	25,2	33,9
	Qualificats no manuals	20,9*	13,8*	16,2*	10,0*	12,9*	13,9	34,2
	Qualificats manuals	28,0*	59,9	38,8	63,5	55,5	53,1	21,6
	No qualificats	19,8*	9,7*	6,2*	5,5*	5,2*	7,8	10,3

QOI: aspectes relacionats amb l'ocupació

□ L'apartat es divideix en dos subapartats:

- Qualitat de l'ocupació
 - Salari
 - Temporalitat
 - Temps de treball
 - Conciliació amb la vida social o familiar
 - Formació
 - Representació i participació
- Qualitat del lloc de treball
 - Els factors físics en el lloc de treball
 - Les condicions psicosocials i organitzatives en el lloc de treball
 - La incidència dels riscos en la seguretat: els accidents de treball i les malalties professionals

CTESOC

QOI: aspectes relacionats amb l'ocupació / Salaris

- ❑ **Menor deteriorament dels salaris durant la crisi a la indústria que al conjunt de l'economia**
- ❑ **Salaris per hora treballada més alts a la indústria**
 - **Més alts:**
 - Energia (molt per sobre)
 - Química i cautxú
 - Indústries extractives
 - Maquinària, material elèctric i de transport
 - **Més baixos:**
 - Alimentació i tèxtil
 - Arts gràfiques
- ❑ **Major pes del salari base a la indústria**
 - Especialment a maquinària, material elèctric i de transport, metal·lúrgia o alimentació i tèxtil
- ❑ **Diferencial de gènere similar a la indústria que al conjunt de l'economia**

CTESOC

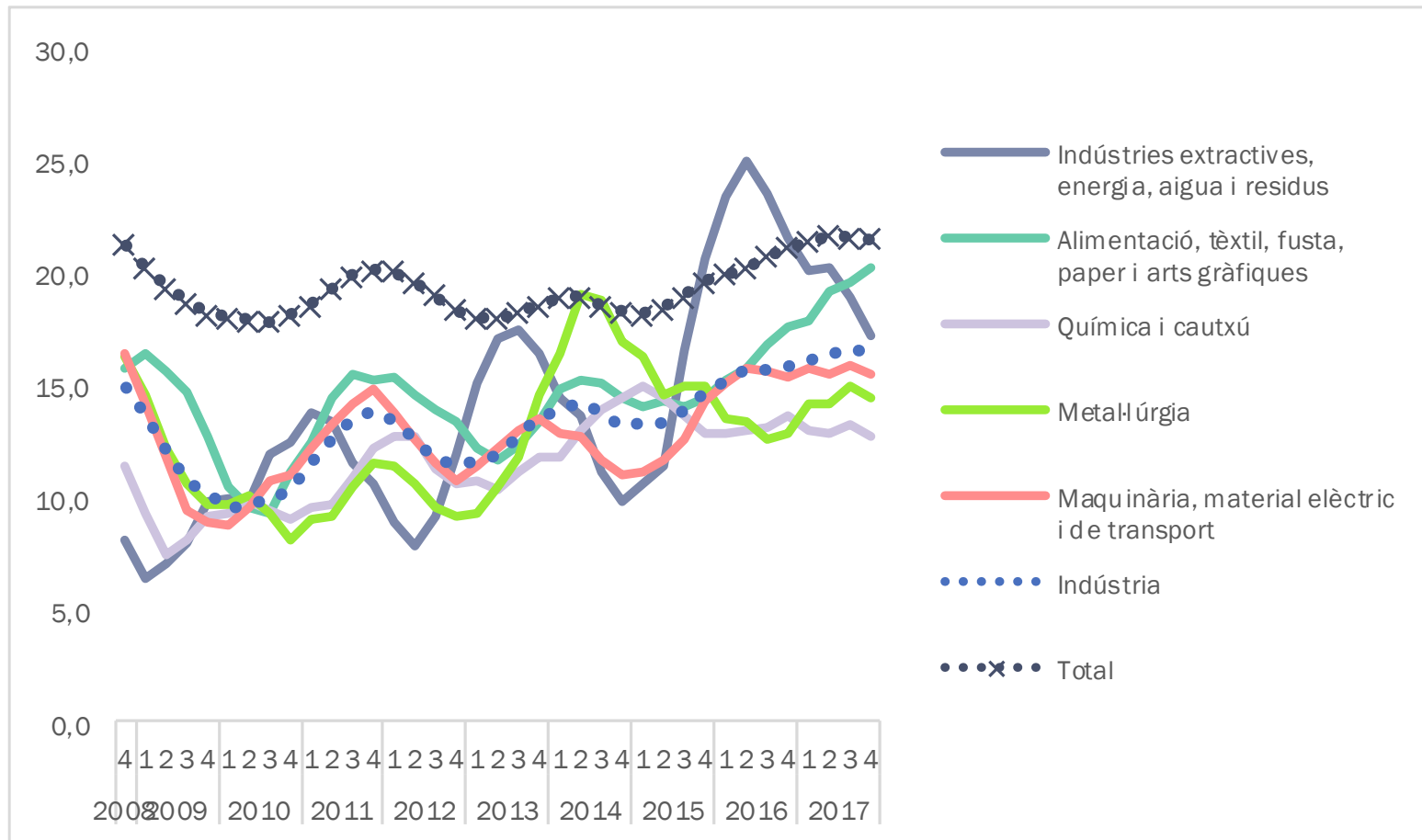
QOI: aspectes relacionats amb l'ocupació / Salaris

- Quadre resum dels principals indicadors salarials, per branques d'activitat. Catalunya, Comunitat Valenciana i Illes Balears, 2014

	Salari/h (€)	Var. 2010-2014 (%)	<60% mediana (%)	Pes salari base (%)
Indústries extractives	13,6	0,0	2,7	52,8
Energia	21,8	-2,1	3,0	65,7
Aigua i residus	12,0	-4,3	7,8	58,0
Alimentació i tèxtil	10,4	-0,2	12,1	71,3
Fusta i paper	11,3	-2,8	7,1	66,2
Arts gràfiques	10,0	-6,7	11,9	61,5
Química i cautxú	14,1	-4,9	4,3	66,7
Minerals no metàl·lics	12,3	-3,4	4,5	58,4
Metal·lúrgia	12,0	-1,1	7,8	71,9
Maquinària i material elèctric	12,9	-3,0	4,1	72,1
Transport i mobles	13,0	-2,4	7,1	72,0
Indústria	12,2	-2,5	7,7	68,4
Total	11,5	-5,8	19,7	67,9

QOI: aspectes relacionats amb l'ocupació / Temporalitat

□ Evolució de la taxa de temporalitat a la indústria per branques d'activitat. Catalunya 2008-2017

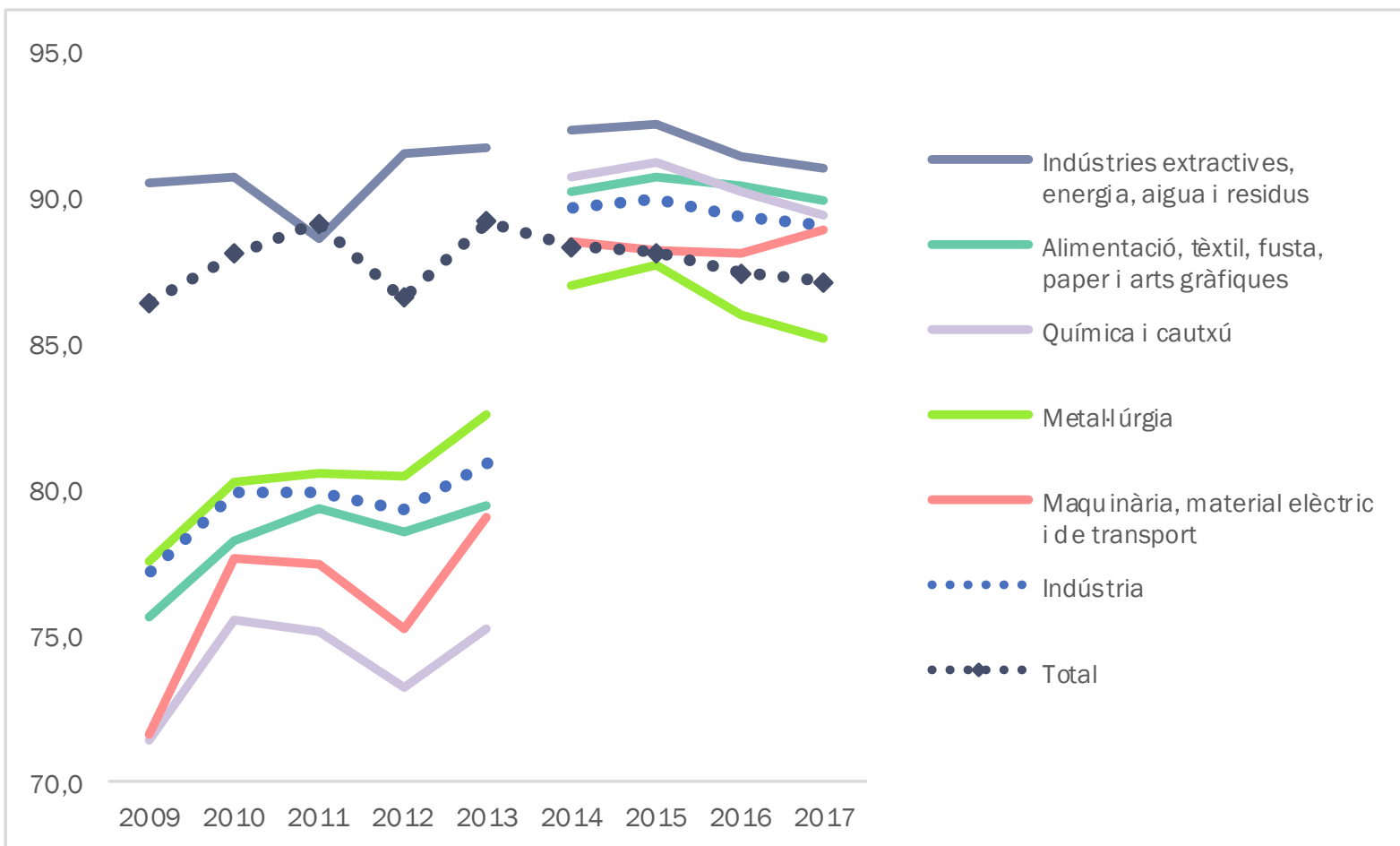
Històricament més baixa a la indústria que a la resta de l'economia

Les diferències s'han reduït durant la crisi

Elevada a l'aigua i residus, alimentació i tèxtil o transport i mobles

QOI: aspectes relacionats amb l'ocupació / Temporalitat

□ Percentatge de contractes temporals, per branques industrials i al conjunt de l'economia. Catalunya 2009-2017

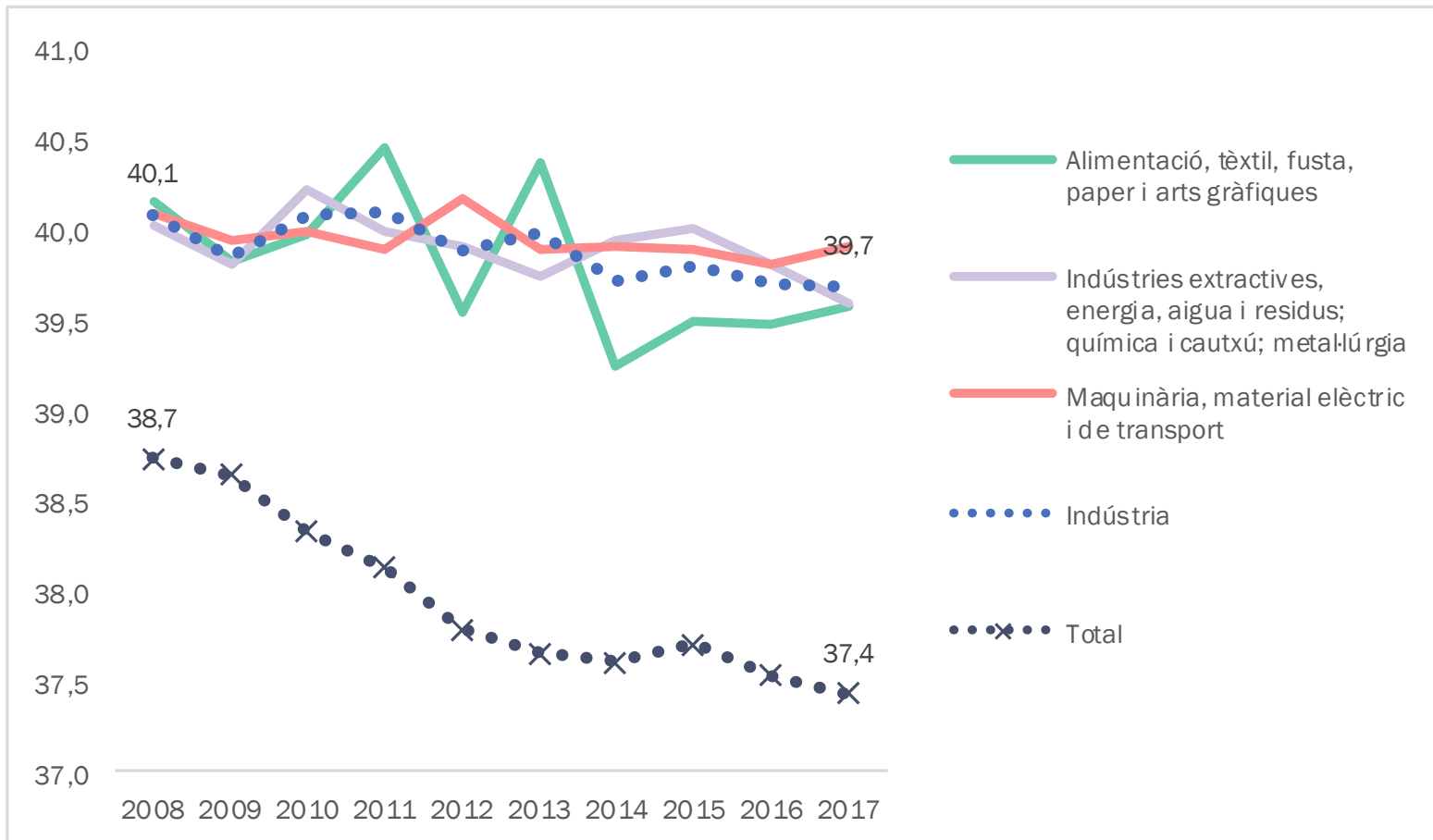

Elevat pes dels contractes temporals (sobretot quan s'hi inclouen els contractes firmats per ETT l'any 2014)

Major nombre de contractes per crear un lloc de treball net a la indústria (40) que el conjunt de l'economia (29) entre 2013-17

QOI: aspectes relacionats amb l'ocupació / Temps de treball

□ Evolució de la hores habituals treballades durant la setmana a la indústria i al conjunt de l'economia. Catalunya, 2008-2017

Nombre d'hores treballades a la setmana més gran a la indústria i menor decreixement durant la crisi

Major percentatge de població que treballa 40 hores a la setmana

Excepcions: energia, aigua i residus amb més pes de jornades de 30 a 40 hores

QOI: aspectes relacionats amb l'ocupació / Temps de treball

□ Desig de treballar més/menys hores:

- *Més hores*: més *petit* a la indústria
 - Tant a la indústria com al conjunt de l'economia s'ha reduït amb la recuperació (des de 2013)
- *Menys hores*: més *gran* a la indústria

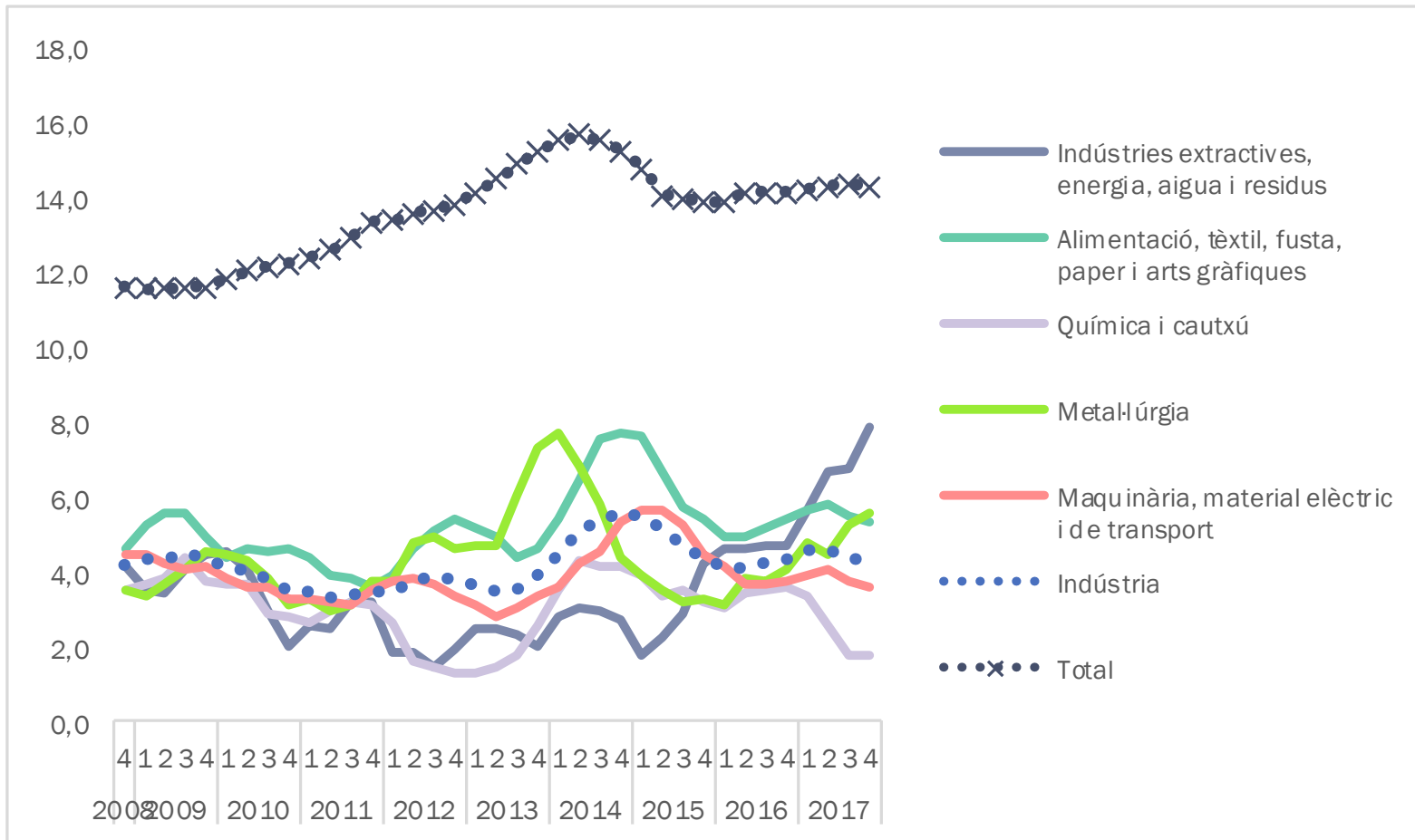
□ Hores extres:

- Més població fent hores extra a la indústria
 - Es va reduir amb la recessió, tant a la indústria com a l'agregat dels sectors

QOI: aspectes relacionats amb l'ocupació / Temps de treball

□ Evolució de la taxa de treball a temps parcial a la indústria per branques d'activitat. Catalunya 2008-2017

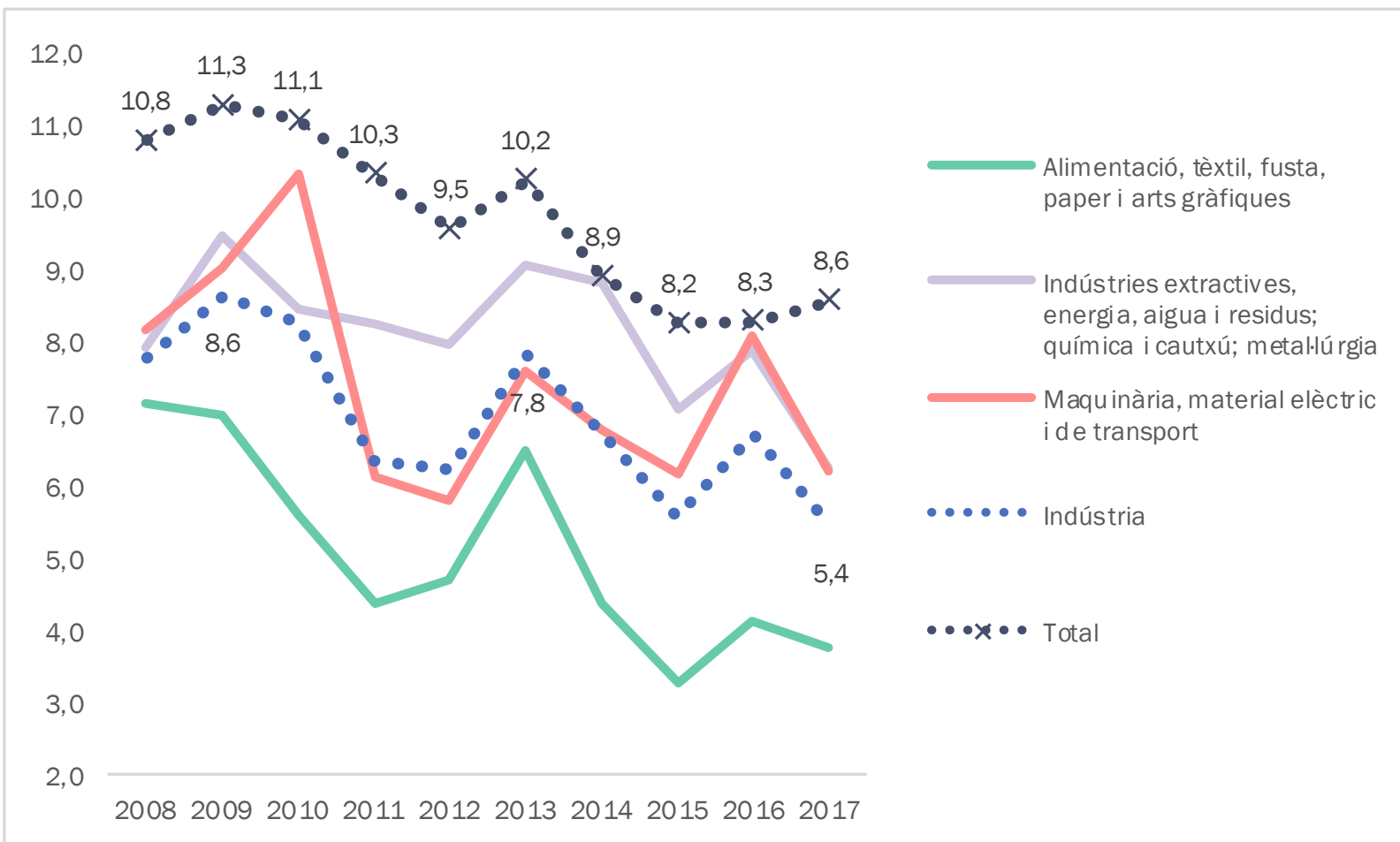
Històricament més baixa a la indústria (també el TTP involuntari)

Increment més acusat al conjunt de l'economia que a la indústria

Taxa més elevada a alimentació i tèxtil

QOI: aspectes relacionats amb l'ocupació / Formació

- Percentatge de població que ha cursat estudis (reglats o no) les quatre setmanes prèvies a l'entrevista, a la indústria i al conjunt de l'economia. Catalunya, 2008-2017

Percentatge inferior a la indústria (en especial a alimentació, tèxtil, fusta, paper i arts gràfiques)

El percentatge ha disminuït tant a la indústria com al conjunt de l'economia

Sobrequalificació

QOI: aspectes relacionats amb l'ocupació / Representació

- **Percentatge de més alt de treballadors coberts per un conveni d'àmbit estatal a la indústria que al conjunt d'activitats**
 - Especialment alt a...
 - química i el cautxú
 - alimentació, tèxtil, fusta, paper i arts gràfiques
 - En canvi, predominen els sectorials d'àmbit inferior a l'estatal a...
 - metal·lúrgia
 - indústries extractives
 - maquinària i material elèctric
 - Els convenis d'empresa amb més pes a...
 - energia
 - aigua i residus
 - transport i mobles
- **Presència de sindicats, comitès d'empresa o delegats de personal més gran a la indústria que al conjunt d'activitats econòmiques**

CTESOC

QOI: aspectes relacionats amb el lloc de treball (1/3)

□ 1. Autopercepció de l'exposició a riscos físics, químics, biològics i ergonòmics de la població a la indústria.

	Sempre o quasi sempre	Entre les 3/4 - 1/4 part del temps	Mai o gairebé mai
Vibracions de eines manuals, màquines, etc			
Sorolls forts que fan alçar la veu per parlar		31,0%	
Temperatures altes	31,4%		47,9%
Respirar fums o gasos i pols			
Respirar vapors, com ara dissolvents o diluents			76,0%
Manipulació o contacte de la pell amb productes o substàncies químiques			
Fum de tabac d'altres persones			91,6%
Posicions doloroses o fatigants		40,5%	45,5%
Portar o moure càrregues pesades			64,7%
Estar assegut	40,0%		39,2%
Moviments repetitius de mans i braços	41,8%		32,0%
Treballar amb ordinadors de sobretaula, portàtils, smartphones, etc	35,5%		35,5%

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'EWCS.

(-) % alt

(-) % baix

(+) % alt

QOI: aspectes relacionats amb el lloc de treball (2/3)

□ 2. Les condicions psicosocials i organitzatives en el lloc de treball

□ La intensitat del treball:

en conjunt lleugerament

- Treball a gran velocitat
- Treball amb terminis ajustats
- Pressió del temps (temps per pauses, per treball)
- Requeriments del treball (atenció, tasques alhora, complexitat, monotonia)

□ Les exigències emocionals

□ La autonomia en el lloc de treball

- Ordre de les tasques i mètodes de treball
- Velocitat o ritme de treball

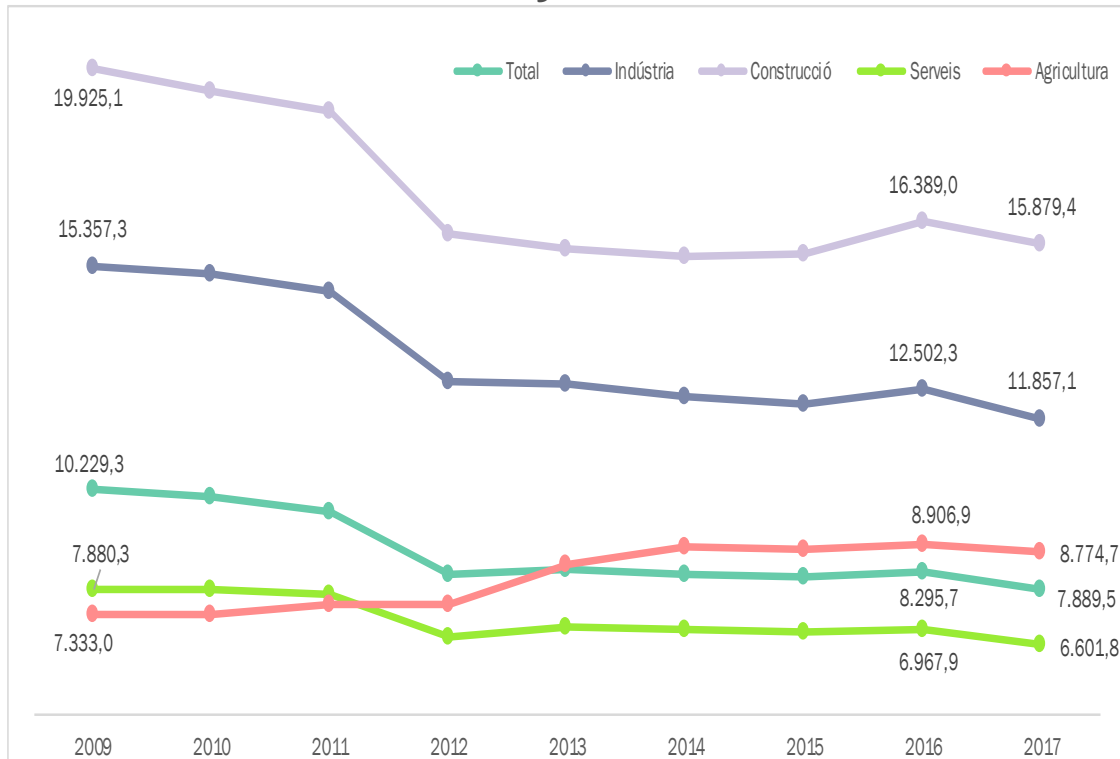
□ El suport social en el treball

lleugerament

QOI: aspectes relacionats amb el lloc de treball (3/3)

□ 3. La incidència dels riscos en la seguretat: els AT i les MP

Evolució dels índexs d'incidència dels AT en jornada laboral amb i sense baixa segons sector econòmic. Catalunya 2009-2017

Unitats : nombre d'AT/nombre de persones afiliades a la SS amb les contingències professionals cobertes *100.000.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Observatori d'Empresa i Ocupació.

- La tendència de l'evolució 2009-2017 dels índexs dels AT és semblant a la del conjunt de l'economia si bé la indústria té un descens més pronunciat el darrer any.
- El 44,1% de les MP declarades del 2017 són del sector industrial (611 de 1.381 totals). Indústria manufacturera 513 MP.
- El 23,6% de les notificacions de patologies no traumàtiques causades pel treball el 2017 són del sector de la indústria.

QOI: qualitat de l'ocupació i negociació col·lectiva

QUALITAT DE L'OCUPACIÓ A LA INDÚSTRIA I LA NEGOCIACIÓ COL·LECTIVA

Es van examinar l'aportació que en matèria de negociació col·lectiva s'havia fet a la qualitat de l'ocupació a la Indústria, analitzant 22 convenis vigents.

TAULA Clàusules pactades en acords col·lectius sectorials que s'apliquen a Catalunya

Salari	Temps de treball		Igualtat		Ocupació						
	1	2	1	2	1	2					
Regulació estructura salarial (3.2)	77,2	90,9	Regulació de pacte de distribució irregular de jornada (4.2)	56	77,3	Termes i condicions de negociació pla d'igualtat en empresa (7.1)	32,8	50,0	Clàusules d'ocupació (6.1)	20,8	18,2
Regulació complement salarial (3.2.1)	68,7	81,8	Regulació de participació RLT en pacte de distribució irregular de jornada (4.3)	33,6	63,6	Regulació de pla d'igualtat en empresa de més 250persones treballadores (7.1/1)	27,4	36,4	Contracte de relleu (6.1/2)	14,2	13,6
Regulació inaplicació de règim salarial (3.4)	49	68,2	Regulació de jornades superiors a 9 hores (4.4)	10,8	18,2	Promoció igualtat entre homes i dones (7.2)	20,5	45,5	Manteniment de l'ocupació (6.1/3)	9,3	4,5
Inaplicació en anys precedents (3.4.1)	28,6	36,4	Temps de descans com a temps de treball efectiu en jornades de 6 hores (4.5)	34,7	13,6	Accions positives (7.3)	3,5	13,6	Clàusules de contractació (6.3)	56	72,7
Inaplicació en l'any en curs (3.4.2)	26,3	40,9	Temps de descans per temps de treball nocturn (4.6)	8,9	18,2	Assejament (7.4)	39	63,6	Treballs/tasques en contractes d'obra o servei (6.3.7)	20,8	13,6
Regulació dels límits de sol·licitud de despenjaments salarials (3.4.3)	21,6	40,9	Previsió dies de descans per a període fins a 14 dies (4.7)	13,1	0,0	Violència de gènere (7.5)	33,6	50,0	Contracte en pràctiques (6.3.9)	27,4	45,5
Regulació de salari mínim de sector (3.5)	48,3	54,5	Previsió de règim de treball a torns (4.8)	29	54,5	Promoció igualtat per nacionalitat, edat, religió, etc. (7.6)	27,8	50,0	Determinació de llocs per a contractes de pràctiques (6.3.9.2)	8,9	36,4
			Mesures de conciliació (4.9)	37,5	40,9				Contracte de formació (6.3.10)	32,5	45,5
			Acumular dret de lactància (4.12)	52,1	72,7				Clàusules relatives al contracte a temps parcial (6.3.11)	17,8	36,4
			Clàusules de definició d'hores extraordinàries (5.1)	4,2	27,3				Subrogació contractual (6.4)	14,3	13,6

Consideracions i recomanacions

□ RECOMANACIONS GENERALS

- Incrementar el pes del valor afegit que genera la indústria sobre el PIB. Fer créixer la població industrial ocupada
- Fomentar la inversió en R+D+i i incrementar la inversió pública i els ajuts financers a les activitats industrials
- Disposar un pla de reindustrialització adreçat especialment als sectors amb menys qualitat de l'ocupació (alimentació i tèxtil, arts gràfiques, aigua i residus..)
- Focalitzar esforços en branques amb pitjor qualitat de l'ocupació
- Millorar la flexibilitat interna negociada i fer front a la inestabilitat laboral
- Estudiar l'impacte en l'ocupació industrial dels processos d'externalització de la indústria cap al sector serveis
- Millorar l'equilibri territorial amb una distribució més homogènia de l'ocupació
- Disposar de fonts estadístiques específicament dissenyades per estudiar la qualitat de l'ocupació a escala sectorial a Catalunya de forma recurrent
- Potenciar l'Observatori del PNI i recollir en coordinació amb CRL dades cond. laborals
- Impulsar polítiques transversals entre els departaments
- Impulsar la igualtat efectiva entre dones i homes al sector industrial

Consideracions i recomanacions

□ RECOMANACIONS ESPECÍFIQUES:

□ Salaris

- Identificar i analitzar la raó de l'existència de treballadors pobres en el sí de la indústria i prendre mesures per posar fi a aquesta realitat

□ Temporalitat/contractació

- Afavorir la contractació indefinida, el contracte fix-discontínu en activitats estacionals i implementar mesures que redueixin la temporalitat sense causa justificada
- Promoure la inclusió de clàusules de contractació amb criteris de causalitat amb l'objecte d'eradicar la contractació temporal injustificada
- Analitzar les causes associades a l'elevat nombre de contractes que són necessaris per crear un lloc de treball a la indústria
- Identificar i analitzar els motius de l'elevat ús dels contractes que es firmen a través d'ETT
- Demanar al govern què, mitjançant l'Observatori del treball i model productiu, desagregui les estadístiques de les contractacions via ETT en funció de bla branca econòmica de destí

Consideracions i recomanacions

□ RECOMANACIONS ESPECÍFIQUES:

□ Temps de treball

- Promoure, en la NC, la inclusió de clàusules sobre temps de descans, hores extraordinàries i el teletreball pel seu impacte en les diferents dimensions de l'organització productiva i la qualitat en el treball

□ Conciliació amb la vida social i familiar

- Promoure en la NC la inclusió de clàusules sobre mesures de conciliació
- Impulsar, des del sector públic, mesures orientades a augmentar la corresponsabilitat
- Potenciar que la NC determini els supòsits d'exercici i abast del dret a l'adaptació i distribució de la jornada de treball
- Garantir la no discriminació per raó de sexe o d'edat pel que fa als torns de treball

CTESOC

Consideracions i recomanacions

□ RECOMANACIONS ESPECÍFIQUES:

□ Formació

- Promoure la inversió en capital humà, aspecte fonamental per aconseguir majors nivells de productivitat
- Polítiques orientades a casar la oferta i la demanda de persones treballadores, tant amb una oferta formativa adequada com amb el reciclatge d'aquelles professions obsoletes
- Identificar anticipadament les necessitats de qualificació i ocupació
- Millorar la col·laboració entre el món del treball i l'educatiu, i molt especialment la relació empresa-universitat
- Promoure la formació professional, reforçant la seva dimensió sectorial i impulsant una oferta integral àmplia i adequada
- Reforçar el paper de la formació professional dual en els sectors industrials
- Comptar amb un nombre suficient de llicenciats en ciències, matemàtiques i enginyeria
- Detectar el talent i, dins de l'empresa, impulsar plans de carrera i promoure el treball en equip, fent front a la reducció en formació i a l'aparent sobrequalificació.
- Potenciar la FP per a l'ocupació en la indústria per adaptar als treballadors i treballadores a les noves necessitats (4.0...)

Consideracions i recomanacions

❑ RECOMANACIONS ESPECÍFIQUES:

❑ Representació i Participació

- Reforçar el paper de la NC i la representativitat dels seus agents en totes les branques d'activitat industrial
- Impulsar la via del diàleg i la concertació social per a la modernització de les RRLL
- Tenir en compte les previsions establertes en lo'AIC 2018-2020

❑ Salut i Seguretat laboral

- Promoure en la NC la inclusió de clàusules sobre salut i seguretat laboral, sobretot en aquelles subbranques més exposades als riscos físics i químics.
- Millorar les infraestructures d'accés als polígons industrials i centres de treball

❑ Igualtat de gènere

- Fomentar polítiques adreçades a la incorporació de la dona en aquelles professions que fins al moment han estat predominantment masculines

Consideracions i recomanacions

□ RECOMANACIONS ESPECÍFIQUES:

□ Igualtat de gènere

- Dur a terme polítiques educatives i d'orientació que incentivin l'interés de les dones estudiants pels sectors productius industrials
- Promoure en la NC clàusules que estableixin la necessitat de desenvolupar una acció positiva en les condicions de formació
- Implementar polítiques de gènere, per tal que augmenti el nombre d'empreses que disposin de plans d'igualtat
- Promoure que els convenis setctorials concretin el procediment per negociar plans d'igualtat a nivell empresarial
- Promoure condicions de treball que evitin l'assetjament sexual i per raó de sexe i arbitrar procediments específics per a la seva prevenció i per donar sortida a les denúncies i reclamacions
- Preveure als convenis col·lectius un Sistema de classificació professional que es basi en criteris comuns i neutres
- Promoure des de la negociació col·lectiva l'anàlisi i la identificació de la bretxa salarial

Consideracions i recomanacions

□ RECOMANACIONS ESPECÍFIQUES:

□ Flexibilitat interna

- Analitzar i aplicar la flexibilitat interna negociada, tant des del punt de vista d'optimització de recursos per a les empreses com des de les necessitats dels treb. presents i futurs.

□ Joves

- Impulsar polítiques industrials i de contractació que incrementin la presència dels joves (menors de 30 anys) en la indústria
- Promoure que s'analitzin i s'identifiquin els motius de la desigualtat salarial dels menors de 30 anys

□ Immigració

- Fomentar polítiques adreçades a la incorporació de les persones immigrants en aquelles professions en les quals fins al moment tenen poca presència